

Kære lærer

Nedenfor finder du/I en tekst med baggrundsviden til forløbet samt afslutningsvis en kort beskrivelse af, hvad forløbet ligger op til af opfølgende diskussioner.

Ud over at vi anbefaler, at du/I læser de følgende sider som forberedelse til den afsluttende diskussion på elevaktiviteten på museet, anbefaler vi, at I lytter til podcasten "Udsyn" på DR LYD om demokratiets forudsætninger:

<https://www.dr.dk/lyd/p1/udsyn/udsyn-2024/udsyn-demokratiets-despotiske-laengsler-11802401159>

Den aktivitet eleverne kommer til at deltage i er, at de i rollen som forskellige personer fra perioden omkring skiftet fra enevælde til konstitutionelt monarki har nogle samtaler om de forskellige politiske standpunkter, der var repræsenteret i tiden. Det er dialoger formuleret på baggrund af kildemateriale, som har til hensigt at give et historiske indblik og at synliggøre, at der, ligesom i dag, ikke var politisk enighed. At selvom at der i Danmark i dag er bred enighed om, at demokrati er en god ide, så var det langt fra alle, der på det tidspunkt ønskede forandring af den art. I forlængelse af dialogerne understøtter arket med opfølgende spørgsmål elevernes refleksion over, hvad der lå bag modviljen mod forandring og hvad der samtidigt motiverede forandring.

Du/I vil genfinde tekstbider fra det nedenstående i spørgearket, så du undervejs i diskussionen har mulighed for at referere til det historiske grundlag.

Når man dykker ned i debatten i midten af 1800'tallet er det ikke svært at finde koblinger til de forskellige politiske holdninger og interesser, der blev grundlaget i de første politiske partier i Danmark. Eleverne vil komme til at stå i rollen som nogle personer, der rummer forskellige værdier, som matcher de politiske partier, de kender fra i dag.

Når man ser på kunsten og litteraturen, er det i denne periode også meget tydeligt, hvordan kunsten afspejler tidsånden og spiller en aktiv rolle i samfundsdebatten. Der er fra politisk side også en stærk interesse i kunsten og i at bruge kunsten til at fremelske dansk kultur, nationalt sammenhold og modstand mod tysk indflydelse.

Bevægelserne i samfundet i perioden ender jo med en afskaffelse af enevælden, afløst af et konstitutionelt monarki og Danmarks første grundlov.

Det er derfor også den første store bevægelse mod en demokratisering af Danmark. Men ikke et demokrati, som vi kender det i dag.

I den bevægelse er der både for og imod. Der er de mere konservative og kongetro kræfter, som vi finder hos B.S. Ingemann, Ludvig Heiberg og N.F.S. Grundtvig.

Og dem der ønskede en fri forfatning, som et langt stykke hen ad vejen bestod af et samarbejde mellem de to grupper "Bondevenerne" og "De Nationalliberale". De 'bondevener' I skal møde på museet, er I.A. Hansen og Peder Hansen. Blandt de nationalliberale finder vi blandt andet Orla Lehmann, J.F. Schouw og en hel del kunstmalere som Constantin Hansen og Johan Thomas Lundby. Men selvom begge grupper var for en fri forfatning, var der forskel på, hvem de i sidste ende mente, der skulle være med til at bestemme fra folket. De var simpelthen ikke enige om, hvad det vil sige at have et repræsentativt folkestyre.

Da der i den grundlovgivende forsamling blev forhandlet om Grundlovens udformning, ville Bondevenerne have bred valgret. Det betød for dem, alle mænd over 30 med fast arbejde. De nationalliberale ville have en indskrænket valgret. Det betød for dem, alle mænd over 30 med fast arbejde og en vis kapital i form af enten penge eller uddannelse.

De Nationalliberale indsamlede 15.000 underskrifter (kaldet 'adresser') og tænkte så, at nu var den hjemme. På meget kort tid indsamlede Bondevenerne med bl.a. Peder Hansen i spidsen 45.000 underskrifter. (Hvilket er utrolig mange, når man tænker på, at der i København i 1840 ikke boede flere end 120.000, at det øvrige folk var spredt godt ud og at transport foregik til bens eller hest).

Derfor måtte de nationalliberale gå med til den brede valgret.

Men de gav ikke op og havde endnu et es i ærmet.

Da den grundlovgivende forsamling blev nedsat havde de nationalliberale fået igennem, at der skulle være 1/3 kongevalgte mænd i gruppen.

Da de nationalliberale måtte give efter for den brede valgret til Folketinget, foreslog de, at det alene var Landstinget, der kunne træffe de endelige beslutninger.

Til Landstinget skulle der kun kunne vælges mænd over 40 år med en indkomst over 1.200 rigsdaler, som helt udelukkede alle bønder, arbejdere og lignende.

Dette blev vedtaget i den grundlovgivende forsamling med et snævert flertal.

Uden de kongevalgte havde Danmarks historie formodentlig udfoldet sig helt anderledes, da almuen da ville have haft langt større indflydelse fra folkestyrets spæde start.

Men historien gik sin gang og Danmark fik et tokammersystem, som

det de fortsat har i England i dag. Et landsting og et folketing, svarende til Englands over- og underhus, hvor det er overhuset, der er den besluttende myndighed.

I Danmark i dag, har vi ikke længere et landsting men udelukkende et folketing, som alle kan vælges ind i.

Det, at de nationalliberale helst så, at det var en særlig del af folket, der kunne stemmes ind og tage beslutninger på hele folkets vegne bunder i en holdning, som de var meget enige med dem der ikke ville afskaffe enevælden om (hvilket nok også ligger til grund for, at de kongevalgte stemte til deres fordel).

De nationalliberale og de kongetro var enige om, at hvis man gav bønderne magt, så ville de ikke være i stand til at træffe beslutninger ud fra fællesskabets bedste, men alene ud fra særinteresser, forstået som det de vidste noget om (landbruget). Folk som N.F.S. Grundtvig og Ludvig Heiberg var i øvrigt nervøse for, at en uoplyst befolkning kunne falde for en folkeforfører. Så hellere holde sig til den nedarvede men trods alt mere dannede magt.

Grundtvig var nervøs for, at den brede befolkning ikke var oplyste og dannede nok til at træffe beslutninger på hele nationens vegne. Det var derfor også i slipstrømmen af at han forudså folkestyrets komme, at han fik travlt med at få etableret højskolebevægelsen, som i sit udgangspunkt var skoler for bønderne, hvor de kunne blive klogere på dansk kultur og samfund i bred forstand.

De skulle kunne tænke og reflektere som 'hele, kloge og nådige herre'.

I organisationer som FN laver man løbende rapporter, der giver en status over, hvordan det står til med demokratiet i verdens lande.

Her er en af de parametre man vurderer ud fra, hvorvidt befolkningen kan læse og hvorvidt de har haft en skolegang på et vist niveau.

Det er delvist ud fra samme pointe. At hvis en befolkning ikke kan orientere sig i verden omkring dem, så har de heller ikke et sagligt grundlag for at træffe beslutninger. Et af de andre parametre er, hvordan det står til med den frie presse, ytringsfriheden vs. censuren. Altså om man kan og må tale og skrive frit og hvor bred en mediedækning der er.

Man vurderer, at er der f.eks. en ensporet mediedækning til en ikke-uddannet befolkning, så er der større risiko for, at de vil blive manipuleret med, når der afholdes det, der så bliver kaldt et demokratisk valg, på baggrund af deres stemmeret som borgere. Valghandlingen udgør ikke et demokrati alene.

Med afsæt i dialogerne vil de opfølgende spørgsmål guide eleverne til en diskussion af, om det er kunstens opgave at blande sig i samfundet og om man gennem kunsten kan skabe forandringer i samfundet, med Guldalderen som eksempel. Om de kan genkende politiske partier af i dag i datidens strømninger og værdier. Og om de nationalliberale og de kongetro havde en pointe i at modarbejde den brede valgret på daværende tidspunkt, selvom det de modarbejdede er det, der er bred enighed om i Danmark i dag.

Vi ser frem til jeres besøg!

The logo consists of a stylized, bold black symbol that resembles a wide, inverted 'U' or a doorway. It has a thick top bar and two thick vertical legs that curve slightly inward at the bottom.

Thorvaldsens Museum